

Kommittédirektiv

En granskning av regeringens, Utrikesdepartementets och utlandsmyndigheternas arbete med att uppnå frigivning av Dawit Isaak och Gui Minhai

Beslut vid regeringssammanträde den 10 juni 2021

Sammanfattning

En kommitté i form av en kommission ska granska regeringens, Utrikesdepartementets och utlandsmyndigheternas arbete med att uppnå frigivning av Dawit Isaak och Gui Minhai.

Kommissionen ska

- granska och utvärdera regeringens, Utrikesdepartementets och utlandsmyndigheternas arbete med att uppnå frigivning av Dawit Isaak och Gui Minhai,
- bedöma om det finns behov av förändringar i regeringens, Utrikesdepartementets eller utlandsmyndigheternas arbete, och
- vid behov föreslå nödvändiga åtgärder.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2022.

Uppdraget att granska regeringens arbete i två konsulära ärenden

Den svenske medborgaren Dawit Isaak frihetsberövades i Eritrea 2001 och har sedan dess hållits fängslad utan rättegång. Sverige har inte beviljats konsulärt eller annat tillträde till Dawit Isaak.

Den svenske medborgaren Gui Minhai frihetsberövades 2015 och dömdes 2020, enligt kinesiska uppgifter, till tio års fängelse. Under de senaste åren har Sverige inte beviljats konsulärt eller annat tillträde till Gui Minhai.

Utrikesdepartementet och utlandsmyndigheterna har i uppgift att ge konsulärt bistånd. Utgångspunkten i det konsulära arbetet är att den enskilde alltid har ett eget ansvar för att hantera oförutsedda händelser som han eller hon kan drabbas av vid vistelse utomlands. I nödsituationer kan dock staten, inom ramen för det konsulära uppdraget, ge råd om hur den enskilde själv kan lösa sin situation eller ge ekonomiskt bistånd i form av lån, i enlighet med lagen (2003:491) om konsulärt ekonomiskt bistånd. I Regeringskansliets föreskrifter om konsulärt ekonomiskt bistånd m.m. (UF 2003:10) framgår att bistånd kan ges till en avliden, en nödställd, ett brottsoffer och till frihetsberövade. I arbetet med frihetsberövade ingår att bevaka rätten till en offentlig försvarare, säkerställa besök i häkte och fängelse samt upprätthålla kontakt med anhöriga.

Riksdagen har den 20 januari 2021 tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen bör tillsätta en oberoende undersökningskommission för att utvärdera regeringens och berörda myndigheters arbete för att uppnå frigivning av Dawit Isaak och Gui Minhai (bet. 2020/21:UU7 punkt 2, rskr. 2020/21:160). Enligt utskottets uppfattning kan en sådan utvärdering vara till nytta för att identifiera behov av att genomföra ändringar i något avseende och, om sådana behov identifieras, resultera i förslag till åtgärder.

Utskottet framhåller vidare att undersökningskommissionens arbete ska genomföras med beaktande av konstitutionsutskottets roll och funktion enligt regeringsformen och riksdagsordningen och att kommissionens arbete därmed inte får försvåra konstitutionsutskottets granskande uppgift. Kommissionens arbete får inte heller inverka negativt på Utrikesdepartementets pågående arbete för att få Dawit Isaak och Gui Minhai frigivna. Utskottet framhåller även att kommissionen ska ges tillgång till all information, inklusive sekretessbelagd information, och även aktivt söka information från anhöriga, tjänstemän och andra personer som har varit involverade i dessa konsulära ärenden. Enligt tillkännagivandet ska kommissionen redovisa sina slutsatser senast den 31 mars 2022.

I enlighet med riksdagens tillkännagivande tillsätter regeringen en kommitté i form av en kommission med uppdrag att granska regeringens,

Utrikesdepartementets och utlandsmyndigheternas arbete med att uppnå frigivning av Dawit Isaak och Gui Minhai.

Kommissionen ska ges tillgång till all relevant information, inklusive uppgifter som omfattas av sekretess, som finns i ärendena hos Utrikesdepartementet och utlandsmyndigheterna och som kommissionen behöver för att fullgöra sitt uppdrag. Sådana uppgifter kan omfattas av sekretess enligt 15 kap. 1 § och 36 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Kommissionen ska även vända sig till anställda på Utrikesdepartementet som är eller har varit involverade i dessa två konsulära ärenden, anhöriga till de frihetsberövade, andra utrikesförvaltningar, enskilda organisationer och liknande för att söka relevant information, inklusive uppgifter som avses i 15 kap. 1 § och 36 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen och som kommissionen behöver för att fullgöra sitt uppdrag.

Kommissionens arbete kommer att innebära insyn i hanteringen och är i linje med det som utskottet efterfrågar. Arbetet får inte inverka negativt på Utrikesdepartementets pågående arbete för att få Dawit Isaak och Gui Minhai frigivna. Arbetet får inte heller inverka negativt på Utrikesdepartementets övriga konsulära arbete med frihetsberövade. Det är lämpligt att granskningen avser tiden från respektive frihetsberövande fram till och med dagen för riksdagens beslut om tillkännagivandet.

Kommissionen ska därför

- granska och utvärdera regeringens, Utrikesdepartementets och utlandsmyndigheternas arbete med att uppnå frigivning av Dawit Isaak från frihetsberövandet 2001 till och med den 20 januari 2021,
- granska och utvärdera regeringens, Utrikesdepartementets och utlandsmyndigheternas arbete med att uppnå frigivning av Gui Minhai från frihetsberövandet 2015 till och med den 20 januari 2021,
- bedöma om det finns behov av förändringar i regeringens, Utrikesdepartementets eller utlandsmyndigheternas arbete, och
- vid behov föreslå nödvändiga åtgärder.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Regeringen avser att säkerställa att kommissionen kan hämta in relevanta uppgifter från Utrikesdepartementet och utlandsmyndigheterna utan att sådana uppgifter blir omedelbart offentliga hos kommissionen. När sådana

förutsättningar är uppfyllda ska kommissionen i ett första steg granska relevant information från Utrikesdepartementet och utlandsmyndigheterna.

Regeringen avser även att säkerställa att kommissionen kan hämta in relevanta uppgifter från anställda på Utrikesdepartementet som är eller har varit involverade i dessa två konsulära ärenden, anhöriga till de frihetsberövade, andra utrikesförvaltningar, enskilda organisationer och liknande utan att sådana uppgifter blir omedelbart offentliga hos kommissionen. När sådana förutsättningar är uppfyllda ska kommissionen i ett andra steg vända sig till anställda på Utrikesdepartementet som är eller har varit involverade i dessa två konsulära ärenden, anhöriga till de frihetsberövade, andra utrikesförvaltningar, enskilda organisationer och liknande, för att söka relevant information, inklusive uppgifter som avses i 15 kap. 1 § och 36 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen och som kommissionen behöver för att fullgöra sitt uppdrag.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2022.

(Utrikesdepartementet)